

De Raad van de Gemeente Terneuzen

uw brief van : 21 mei 2024
zaaknummer : 242334
contactpersoon : R.J. Simpelaar/P.J. de Vet
telefoon : 14 0115
verzonden :

Terneuzen, 21 mei 2024

Onderwerp: Kaderbrief 2025-2028

Beste Raad,

Voor u ligt de kaderbrief 2025-2028. Met deze kaderbrief informeren we u op hoofdlijnen over de uitgangspunten voor de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028. We geven een toelichting op de context, de uitgangspunten en de uitgangspunten. Daarna nemen we u mee in de belangrijkste ontwikkelingen en thema's voor de komende jaren. Tot slot zetten we voor u op een rij wat de financiële verwerking van deze kaders is, inclusief de risico's, ratio's en het investeringsprogramma.

Inhoudsopgave

1. Bestuursakkoord 2022-2026 en brede welvaart
2. Maatschappelijke ontwikkelingen
3. Brainstorm met uw raad
4. Financiële uitgangspunten
5. Ontwikkelingen en speerpunten
6. Risico's en ratio's
7. Investeringsprogramma 2025-2028

Terneuzen: veelzijdig en toekomstgericht

De gemeente Terneuzen is voor velen een vertrouwde thuishaven om fijn te wonen, werken en te leven. We zijn een veelzijdige gemeente aan de grens, waar invloeden van stad, platteland, haven en industrie samenkomen. Met ruim 300 km² aan oppervlakte, ruim 55.000 inwoners verspreid over wel veertien kernen. Onze gemeente ontwikkelt zich volop met een toekomstgerichte blik. De opening van de Nieuwe Sluis in het najaar onderstreept de dynamiek en vernieuwing.

Onze regio heeft de ruimte en potentie om in inwonersaantal te groeien. We trekken daarom graag nieuwe mensen aan om in onze regio te komen wonen en werken. De gemeente is een plek waar mensen fijn met elkaar leven. Waar we verbinding zoeken met elkaar en onze omgeving. Een gemeente waarin iedereen welkom is, als inwoner, ondernemer en bezoeker. Of je nu naar Terneuzen komt om bij te dragen aan de economische groei, zoekt naar een veilige omgeving omdat je je eigen land moest ontvluchten of verhuist naar Terneuzen omdat het een prettige plek is om te wonen en werken; iedereen hoort erbij.

Samen bouwen we verder aan een duurzame toekomst voor onze gemeente. En zorgen we ervoor dat onze gemeente voor iedereen een fijne en goede plek blijft om te leven. We hebben aandacht voor wat inwoners belangrijk vinden, zoals gezondheid, leefomgeving en

onderwijs. We trekken daarin ook samen op met inwoners en organisaties. We versterken onze jeugd door te investeren in een onderwijscampus en we maken onze binnenstad tot een aantrekkelijker gebied om te wonen, bezoeken en te verblijven. We verbeteren de infrastructuur in de gemeente zodat voorzieningen bereikbaar blijven. We stimuleren de bouw van nieuwe woningen en we anticiperen op de toekomst door in te zetten op verduurzaming en klimaatadaptatie. Door te investeren op al die verschillende onderwerpen geven we een impuls aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van onze gemeente.

1. Bestuursakkoord 2022-2026 en brede welvaart

In het bestuursakkoord 2022-2026 '*Goed leven in Terneuzen. Verder bouwen aan een duurzame toekomst*' schetsten we de ambities voor deze bestuursperiode. De afgelopen twee jaar zetten we al belangrijke stappen in het uitvoeren van dit bestuursakkoord en het behalen van de diverse doelen. We liggen halverwege de bestuursperiode goed op koers. Veel speerpunten zijn al opgepakt of liggen op schema. Een deel van onze doelen vraagt om extra inspanning om in deze periode het gewenste resultaat te behalen. We richten ons ook op aanvullende opgaven die gedurende deze bestuursperiode nadrukkelijk onze aandacht vragen. Dan gaat het onder meer om de ontwikkeling van Campus Terneuzen, het effectief participeren aan het landelijke proces rond 'Elke Regio telt' en om het laten aansluiten van ons cultuurbeleid op actuele ontwikkelingen en kansen (onder ander via de Regio Deal-gelden). Daarnaast vraagt door de hoge kosten, het effectief en efficiënt inzetten van middelen voor jeugdzorg onze blijvende aandacht.

Ook het komende jaar geven we met onze beschikbare capaciteit uitvoering aan onze ambities. Hierdoor verwachten we een impuls te kunnen geven aan brede welvaart binnen onze gemeente. Aandacht hebben voor brede welvaart betekent dat we kijken naar alles wat inwoners belangrijk vinden, zoals gezondheid, milieu en leefomgeving en onderwijs. Door brede welvaart als kader en sturingsprincipe te gebruiken kunnen we beter inzichtelijk maken wat de impact van maatregelen is op onze fysieke omgeving, economische en sociale thema's. Nu maar ook in de toekomst. Daarnaast maakt brede welvaart het mogelijk om ambities uit het bestuursakkoord in samenhang op te pakken.

2. Maatschappelijke ontwikkelingen

We leven in een tijd met uitdagende vraagstukken. Hoe houden we onze aarde leefbaar voor toekomstige generaties? Hoe gaan we op met de gevolgen van oorlog in de wereld? Wat kunnen we doen om de vergrijzing op de arbeidsmarkt op te vangen? Al deze vraagstukken hebben direct of indirect invloed op de leefbaarheid binnen onze gemeente. Als gemeente kunnen we anticiperen op wat eraan komt. Waarbij we zowel invulling geven aan de behoefte van de inwoners en investeren in de leefbaarheid van de regio, maar ook oog houden op wat er kan en verstandig omgaan met de beschikbare middelen.

Het investeren in onze toekomst doen we op verschillende manieren. Bijvoorbeeld door het aanbieden van onderwijs in een inspirerende omgeving en het realiseren van voldoende woningen. Juist grote opgaven kunnen we samen beter aanpakken. We bundelen daarom de krachten met onze buurgemeenten in een regiovisie en werken we samen met andere gemeenten binnen Zeeland. Ook zoeken we samenwerking op met het Rijk, onder andere in de Regio Deal en werken we grensoverschrijdend samen zoals binnen het North Sea Port District.

3. Brainstorm met uw raad

Net als vorig jaar hielden wij een brainstormsessie met de raad. U gaf toen aan waar de volgende jaren (meer) aandacht voor moet zijn. En waar we minder tijd en geld aan kunnen besteden. Het was een interactieve en vruchtbare bijeenkomst. We weten nu wat uw behoeften en wensen voor de komende jaren zijn.

Verschillende fracties noemden onderwerpen als voldoende woningen, mobiliteit en arbeidsmarkt als belangrijke thema's. Veel van deze onderwerpen komen terug in deze kaderbrief. In hoofdstuk 5 verwijzen we regelmatig naar wat er tijdens de brainstorm is opgehaald. In bijlage 1 is een samenvatting van de opbrengst van de brainstorm weergegeven.

4. Financiële uitgangspositie

Voor de kaderbrief nemen we het begrotingsresultaat 2024 tot en met de 4^e perioderapportage als beginstand. We gebruiken de basisuitgangspunten die te vinden zijn in bijlage 2 voor het maken van de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028. Omdat het meerjarig hanteren van 2% niet meer past bij reëel ramen hanteerden we voor alle jaren de percentages zoals het Centraal Plan Bureau (CPB) deze in februari publiceerde bij het Centraal Economisch Plan (CEP) 2024. Ook pasten we aantallen aan de actualiteit aan. We leggen de basisuitgangspunten elk jaar in de kaderbrief ter besluitvorming aan uw raad voor. Aanpassing van basisuitgangspunten heeft in de meeste gevallen financiële gevolgen.

Vanaf 2026 is er sprake van het zogenaamde 'financieel ravijn'. Landelijk krijgen de gemeenten € 2,3 miljard minder van het Rijk in 2026 ten opzichte van 2025. De in april verschenen Voorjaarsnota 2024 van het Rijk laat zien dat de oploop van de opschalingskorting komt te vervallen vanaf 2026. Daarnaast zijn er nog andere mutaties in de voorjaarsnota van het Rijk (aanpassing indexeringen) waardoor minder geld dan verwacht naar de gemeenten komt. Na het vervallen van de oploop van de opschalingskorting blijft van ons aandeel in het financieel ravijn nog € 7,4 miljoen structureel over. De VNG adviseert om tekorten veroorzaakt door het financieel ravijn te laten zien. En daarbij voor te bereiden op bezuinigingen/ombuigingen, maar deze nog niet door te voeren.

Hieronder hebben we de financiële gevolgen van de basisuitgangspunten in beeld gebracht. Deze lichten we onder de tabel één voor één toe. Wat opvalt, is dat we geen reëel sluitend meerjarenperspectief hebben. Op basis van de basisuitgangspunten en de informatie die we op dit moment weten, verwachten we voor alle jaren een negatief begrotingsresultaat. Voor 2025 kunnen we dit negatieve begrotingsresultaat afdekken met onder andere inzet van dividenden. Vanaf 2026 volgen we het advies door de negatieve begrotingsresultaten af te dekken tot ons aandeel in het financieel ravijn overblijft.

Bij het maken van de begroting 2025 bekijken we het meerjarenperspectief financieel verder. Mede naar aanleiding van het verschijnen van het tweede deel begrotingsadvies van de VNG. Net als vorige jaren is het uitgangspunt en doel een reëel sluitende meerjarenbegroting. We vinden een gezonde financiële huishouding namelijk belangrijk om op een goede manier onze doelen te kunnen realiseren.

Onderwerp	2025	2026	2027	2028
Beginstand begrotingsresultaat (4e perioderapportage 2024)	4.324	-2.227	-3.155	-3.155
Doorrekening uitgangspunten				
Doorrekening kaders	3.535	693	202	-2.005
Verbonden partijen incl. VZG	-1.075	-1.738	-1.989	-2.396
Subtotaal doorrekening uitgangspunten	2.460	-1.045	-1.787	-4.401
Mutaties				
Stijging kosten jeugdhulp	-7.996	-7.996	-7.996	-7.996
Overige mutaties in programma's	-1.987	-3.702	-2.494	-2.181
Subtotaal mutaties	-9.983	-11.698	-10.490	-10.177
Voorjaarsnota Rijk	-3.021	699	375	490
Totaal saldo kaderbrief 2025-2028 voor dekking	-6.220	-14.271	-15.057	-17.243
Dekking:				
Onderuitputting kapitaallasten	1.500	1.500	1.500	1.500
Inzet ZEH dividend	3.675	3.675	3.675	3.675
Inzet rente (super)dividend ZEH	585	860	1.135	1.227
Inzet Evides dividend	589	441	441	441
Inzet saldo 2023 via reserve Jeugdhulp	1.700	1.700	1.700	1.700
Hervormingsagenda jeugd besparingen	1.700	1.700	1.300	1.300
Inzet overschot om Ravijn deels af te dekken		-3.005	-2.094	
Resultaat *	3.529	-7.400	-7.400	-7.400
<i>bedragen x € 1.000 (- is nadeel)</i>				

In bijlage 3 werken wij het VNG advies hoe om te gaan met het tekort door het financieel ravijn verder uit. Wij vragen uw raad om ons aandeel in het financieel ravijn en de inhoud van die bijlage te betrekken bij de algemene beschouwingen 2025-2028. Bij het opstellen van de begroting 2025-2028 kunnen we rekening houden met de wijze hoe uw raad tegen de op dat moment mogelijk nog aanwezige tekorten aankijkt.

Toelichting op de tabel:

Doorrekening kaders

In dit onderdeel rekenden we de eerder genoemde kaders door. Dit betreft meerjarig aanpassingen van indexeringen op basis van de CEP 2024 voor de onderdelen salarissen/inhuur, jeugd/wmo, subsidies en materiële kosten. Daarnaast betreft het verhoging van inkomsten door aanpassing van belastingopbrengsten (naar 2,4%) en opbrengsten sportaccommodaties.

Ook namen we de aanpassingen mee in het nieuwe jaar 2028 ten opzichte van het laatste jaar in de kaderbrief 2024-2027. Dit betreft vooral kapitaallasten en algemene uitkering. Daarbij pasten we de rente aan op basis van onze actualisatie van de financieringsbehoefte.

Tenslotte hielden we ook rekening in de doorrekening met aanpassingen in het investeringsprogramma 2025-2028. Voor dit programma verwijzen we naar onderdeel 7 van deze brief.

Verbonden partijen inclusief VZG

De verbonden partijen betreffen aan-z, Dethon, CVV, GGD, RUD, VRZ, OLAZ en Sabewa. Voor de verbonden partijen is de VZG richtlijn (3,9% in 2025) van toepassing. Daarnaast zijn er verbonden partijen, zoals de GGD en aan-z, die door een andere verhouding loon/materieel (dan 67,7/33,3) aanspraak kunnen maken op een extra percentage op basis van de voor hen geldende verhouding. Naast de indexering constateerden wij in de diverse begeleidingscommissies dat sommige verbonden partijen ook nog extra bijdragen vragen voor uitbreiding van bestaande/nieuwe zaken. We namen onze bijdragen in de conceptbegrotingen 2025-2028 van de verbonden partijen op in deze kaderbrief.

Stijging kosten jeugdhulp

Door de in 2023 gepubliceerde Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie Besluit Begroten en Verantwoorden gemeenten en provincies raamt/verantwoordt de GGD de kosten van de jeugdhulp niet meer in hun begroting en jaarrekening. Dit gebeurt bij de gemeente. De gemeente is verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van uitgaven door het afgeven van de toewijzingsbeschikkingen.

Onlangs ontvingen wij de prognoses van de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland voor 2025. Uit deze prognose blijkt de oorzaak van de stijging te liggen in zowel aantallen, prijs als indexatie. Bij de aantallen is het vooral de jeugdhulp ambulante die stijgt (33% ten opzichte van bestuursrapportage 2023). Bij prijs komt de verhoging door vooral jeugd-ggz (47%), dagbehandeling (31%), jeugdhulp verblijf (exclusief behandeling, 27%) en activiteiten in het preventie justitieel kader (25%). De overall indexatie is 11,8%.

Overige mutaties in de programma's

De mutaties in de programma's betreffen mutaties die wij moeten doorvoeren vanuit wet- en regelgeving. Daarnaast betreft het mutaties in de lijn van het bestuursakkoord 2022-2026 'Goed leven in Terneuzen. Verder bouwen aan een duurzame toekomst'. Tenslotte betreft het mutaties voor cofinanciering en in verband met veiligheid niet uit te stellen onderhoud. De belangrijkste overige mutaties in de programma's zijn:

Programma Wonen & leefbaarheid

• Suikersilo Sas van Gent (2026)	€ - 700.000
• Starterslening (2025-2026)	€ - 500.000
• Eisen brandveiligheid gebouwen (vanaf 2026)	€ - 300.000

Toelichting Suikersilo Sas van Gent

Op het terrein rondom het Industrieel museum in Sas van Gent staan nog een aantal gebouwen die niet in gebruik zijn. Eén van deze gebouwen is de suikersilo. Dit gebouw is in slechte staat. Wij onderzoeken mogelijke scenario's voor dit gebouw. We houden er rekening mee dat – ongeacht welk scenario wordt gekozen – we hiervoor een bedrag nodig hebben van ten minste € 700.000 .

Programma Zorg & gezondheid

- Beweegbare bodems zwembad Vliegende Vaart (2026) PM
- Minder kinderopvang vs inburgering (2025) € 200.000
- Minder uitbesteding onderwijs-zorg (structureel) € 157.000

Toelichting PM Beweegbare bodems zwembad Vliegende Vaart

Bij een recente inspectie van de beweegbare bodems in zwembad Vliegende Vaart constateerden wij dat deze onderdelen aan vervanging toe zijn. We onderzoeken opties voor deze vervanging. Hiervoor nemen we in deze kaderbrief een PM post op.

Programma Jeugd & onderwijs

- Herijking Integraal Huisvestingsplan (IHP, 2027) € - 100.000

Programma Klimaat & duurzaamheid

- -

Programma Economie & arbeidsmarkt

- -

Programma Goed bestuur

- Herijking subsidiebeleid (vanaf 2025 € -145.000 olopend tot € - 539.000 in 2028), gemiddeld € - 337.000

Overhead

- Licentiekosten ICT (vanaf 2025), gemiddeld * € - 321.000

* Er is een onderzoek opgestart om deze kosten terug te brengen. Het is nog te prematuur om hiervoor lagere bedragen in te boeken.

Voorjaarsnota Rijk 2024

De Voorjaarsnota 2024 van het Rijk is een voorbode van de meicirculaire, die de gemeenten doorgaans op 31 mei ontvangen. Bij het onderdeel financiële uitgangspositie gingen wij al in op de inhoud van de voorjaarsnota. Op basis hiervan maakten we een inschatting van de gevolgen voor onze begroting. De echte gevolgen weten we pas bij het uitkomen van de meicirculaire. Half juni informeren we u per brief over de uitwerking van deze circulaire. In die brief actualiseren we ook onze meerjarige financiële positie.

Onderuitputting kapitaallasten

We zien de afgelopen jaren onderuitputting bij exploitatie- en investeringsbudgetten. Het ramen van onderuitputting in exploitatielasten is volgens het Besluit Begroten en Verantwoorden niet (meer) toegestaan. Uit ervaring weten we dat er bij de kapitaallasten ook onderuitputting ontstaat. Deze zetten we wel in als dekking in de begroting. Onderuitputting ontstaat vooral door optimisme bij het plannen en het op momenten ontbreken van voldoende capaciteit in de uitvoering. Door onverwachte omstandigheden lukt het vaak niet om alles te doen wat we vooraf hebben bedacht. Denk bijvoorbeeld aan een stroever lopend bestuurlijk traject. Of een medewerker wisselt van functie waardoor er beperkte capaciteit is.

We hebben de positieve resultaten van de jaarrekeningen de afgelopen jaren toegevoegd aan de algemene reserve. Met als doel te sparen voor grotere toekomstige uitgaven, zoals de Campus of Totaalplan binnenstad. Door de onderuitputting van afgelopen jaren is er nu ruimte om die investeringen (voor een deel) te financieren.

Op basis van de ervaring van afgelopen jaren schatten we in dat we ook de volgende jaren niet alle investeringen die we nu voor ogen hebben, kunnen uitvoeren. Ondanks dat we steeds scherper proberen te plannen, blijven er altijd onverwachte omstandigheden die maken dat iets niet volgens planning verloopt.

We nemen voor deze onvoorziene vertraging een nieuwe stelpost van € 1.500.000 voor onderuitputting kapitaallasten op. De bestaande ramingen voor onderuitputting vanuit de Kaderbrief 2024-2027 hebben we verwijderd.

Dividend ZEH NV en GBE Aqua BV en renteopbrengsten

Op 19 juni besluit de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) van de Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij NV (ZEH) over het dividend over 2023. De verwachting is volgens de Provincie Zeeland dat de ZEH een superdividend in 2024 uitkeert van € 318 miljoen. Daarnaast is de verwachting dat over zowel 2025 als 2026 de ZEH € 200 miljoen dividend uitkeert. Vanaf 2026 is dit waarschijnlijk € 100 miljoen. Het definitieve dividend stelt de ZEH jaarlijks in de AvA vast.

De provincie geeft in hun begrotingscirculaire 2025-2028 toestemming om 50% van het aandeel van een gemeente in € 100 miljoen dividend ZEH in te zetten als structureel dekkingsmiddel. Ons aandeel is 7,357% in ZEH. We stellen voor van deze 50% gebruik te maken als dekkingsmiddel. Daarnaast hebben we renteopbrengsten uit niet ingezette ZEH dividend. Ook deze rente opbrengsten stellen wij voor in te zetten als structureel dekkingsmiddel.

De prognoses van het dividend van GBE Aqua zijn door het laatste ondernemingsplan van Evides naar beneden bijgesteld. Hierdoor past de Provincie Zeeland de toestemming om dit dividend structureel in te zetten aan naar € 8 miljoen in 2025 en € 6 miljoen vanaf 2026 (eerder liep dit op naar € 14 miljoen in 2027). Waar we dit dividend eerder toevoegden aan de algemene reserves stellen we gezien onze financiële positie nu voor dit in te zetten als dekkingsmiddel in de begroting.

Per saldo ziet de inzet van dividenden er als volgt uit:

Dividenden	Basis	Inzet dividend exploitatie	Inzet rente exploitatie	Naar algemene reserve
ZEH NV				
2025	200 miljoen	3.675	585	11.039
2026	200 miljoen	3.675	860	11.039
2027	100 miljoen	3.675	1.135	3.682
2028	100 miljoen	3.675	1.227	3.682
GBE Aqua BV				
2025	8 miljoen	589	-	-
2026	6 miljoen	441	-	-
2027	6 miljoen	441	-	-
2028	6 miljoen	441	-	-

bedragen x € 1.000 (- is nadeel)

Ons aandeel in het superdividend ZEH in 2024 is € 23.395.000. Dit bedrag willen we toevoegen aan de algemene reserve. De rente die wij over dit bedrag ontvangen door schatkistbankieren is verwerkt in de renteopbrengsten, die wij inzetten als dekkingsmiddel in de begroting.

Jeugd

Wij hebben voorgesteld bij de bestemming van het saldo van de jaarrekening 2023 een bedrag van € 8,5 miljoen (vijf maal het tekort in 2023 van € 1,7 miljoen) toe te voegen aan een nieuw te vormen reserve Jeugdhulp. Hieruit willen we in de periode 2025-2028 jaarlijks € 1,7 miljoen inzetten om de stijging van de kosten van de jeugdhulp, in afwachting van de verdere resultaten van de hervormingsagenda jeugd, af te dekken.

Door de inzet van de reserve Jeugdhulp is het niet meer nodig om de opgenomen bezuinigingen van de hervormingsagenda jeugd af te dekken uit het begrotingsresultaat, zoals we dat deden in de Kaderbrief 2024-2027. Hierdoor vallen deze bedragen vrij, en kunnen wij deze bedragen inzetten voor structurele dekking.

Overschotten om ravijn deels af te dekken

Wij gaven eerder aan om het tekort van de kaderbrief volgens het advies van de VNG uit te laten komen op ons aandeel in het financiële ravijn. Om deze reden brengen we de verschillen met die saldi over naar de bijlage (3) 'Uitwerking begrotingsadvies VNG'. In de bijlage betrekken wij deze bedragen bij de uitwerking van bezuinigingen/ombuigingen.

5. Ontwikkelingen en speerpunten

We noemen in dit hoofdstuk de belangrijkste ontwikkelingen en speerpunten voor 2025 per programma. De input van de brainstorm met de Raad hebben we hier ook in verwerkt.

Programma Wonen en leefbaarheid

We willen dat er in alle kernen een goed woon- en leefklimaat is. Tijdens de brainstorm met uw raad kwam dit als belangrijkste thema naar voren. Met de Zeeuwse Woondeal stimuleren we de komende jaren de bouw van nieuwe, betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen.

De leefbaarheid in de kernen wordt voor een groot deel bepaald door de beschikbare voorzieningen. We investeren in welzijnsaccommodaties en zorgen voor culturele faciliteiten. Ook passen we de inrichting van onze openbare ruimte op steeds meer plaatsen aan op de veranderingen in het klimaat. Een prettige, groene openbare ruimte draagt bij aan de leefbaarheid. We zorgen daarom voor een goed onderhouden openbare ruimte.

Woningmarkt

In de regionale woonvisie spraken we af om met elkaar te werken aan de groei naar 125.000 inwoners in Zeeuws-Vlaanderen. Door het uitvoeren van de Zeeuwse Woondeal zullen er tot 2030 in ieder geval minstens 1.820 nieuwe woningen bij komen. We streven naar meer, om een grotere bijdrage te kunnen leveren aan de nationale woningbouwopgave. In de Zeeuwse woondeal is afgesproken dat twee derde van de nieuwe woningen betaalbaar moet zijn. Deze woningen blijven dan onder het afgesproken prijspeil. We zijn continu in gesprek met ontwikkelaars en woningcorporaties om te bespreken hoe we kunnen zorgen voor voldoende, passende woningen voor onze inwoners. Voor jongeren blijft dit college de starterslening beschikbaar stellen om de drempel voor het kopen van een eerste eigen woning te verlagen.

We pakken ook de kwetsbare woningvoorraad aan. Eind vorig jaar bleek dat het Rijk ons een subsidie toekent vanuit het volkshuisvestingsfonds. Hiermee kunnen we de leefbaarheid in kwetsbare gebieden verbeteren door te investeren in woningen, leefomgeving en openbare ruimte. We zullen deze middelen inzetten in de Raadsledenbuurt in combinatie met het Totaalplan binnenstad Terneuzen.

Vanuit de woonzorgvisie is een uitvoeringsagenda opgesteld waarin is afgesproken dat we komende tijd inzetten op het ontwikkelen van passende huisvesting voor specifieke doelgroepen en daarbij ook oog hebben voor de benodigde noodzakelijke voorzieningen.

Huisvesting internationale werknemers

Onlangs ontving u het plan van aanpak over de huisvesting van internationale werknemers. Wij vragen daarbij niet alleen aandacht voor passende woonruimte (o.a. flexwoningen) maar zetten ook in op de aanverwante thema's zoals het optimaliseren van onze regelgeving, communicatie en informatie. De komende periode zullen we het plan nader uitwerken.

Totaalplan binnenstad

De komende jaren werken we aan de uitvoering van het Totaalplan binnenstad Terneuzen. In afstemming met ondernemers, eigenaren, bewoners en bezoekers kijken we naar hoe de binnenstad kan transformeren naar een aangename ontmoetings- en verblijfsplek en een gewilde plek om te wonen en te recreëren. We creëren een compact kerngebied met belangrijke voorzieningen en vergroenen grote delen van de binnenstad. Het wordt dus niet alleen een 'place to buy' maar vooral een 'place to be' en een 'place to live'.

Welzijnsaccommodaties

Eind 2023 stelde u het nieuwe welzijnsaccommodatiebeleid vast. Inmiddels zijn we begonnen met de uitvoering. De coördinator buurthuizen is op 1 mei 2024 van start gegaan. De verbouwing van De Halle is van start gegaan. In 't Meulengat loopt het beheer naar wens.

Cultuur

Kunst en Cultuur levert wat het college betreft een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van onze gemeente, we willen de mogelijkheden dan ook optimaal benutten. De komende tijd investeren we in cultuur via de Regio Deal North Sea Port District en ook door de ontwikkeling van de binnenstad. Hiermee zetten we onze gemeente op de kaart. Door in te zetten op cultuur maken we onze gemeente aantrekkelijk en versterken we ons vestigingsklimaat. Vanuit de Regio Deal werken we aan het ontwikkelen van creatieve 'broedplaatsen'. We gaan dit onder andere doen door creatieve 'makers' ruimte te bieden voor hun werk. Overigens heeft een aantal raadsleden in de brainstormsessie kritische opmerkingen gemaakt over de uitgaven op het gebied van kunst en cultuur. Vanzelfsprekend zullen wij iedere uitgave en ieder initiatief op dit gebied kritisch bekijken.

Porgy en Bess en de PIT zijn van belang voor een deel van het culturele aanbod in Terneuzen. We vinden het belangrijk om dit ook richting de toekomst te bestendigen. Om mee te gaan met de tijd zijn de stichtingen Porgy en Bess en de PIT aan het professionaliseren. De stichtingen bezitten op dit moment onvoldoende middelen om toekomstbestendig te worden en blijven. De stichtingen onderbouwden in hun jaarplan en implementatieplan hoe ze dit gaat uitvoeren. Onder andere door het aanwerven van een aantal professionals waaronder een bedrijfsleider. Ook blijkt uit de plannen dat de reguliere subsidie onvoldoende is. In het jaarplan is een begroting opgenomen met de te verwachten

toekomstige (structurele) kosten. De gemeente faciliteert de stichtingen de komende jaren om hun verbetertraject uit te voeren.

Omgevingsvisie

Op 1 januari 2024 trad de Omgevingswet in werking. Eén van de kerninstrumenten onder de Omgevingswet is de omgevingsvisie. Hierin leggen we de strategische visie, prioriteiten en keuzes vast over wat we willen beschermen en benutten binnen de fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie moet vanuit de Omgevingswet in 2027 klaar zijn, maar wij hebben de ambitie om de omgevingsvisie eerder af te hebben. We streven naar eerste houtskoolschets aan het einde van dit jaar. Dit kan dan de basis vormen voor het participatietraject. De definitieve vaststelling voorzien we in december 2025. Inwoners, bedrijven en organisaties kunnen met ons meedenken over de omgevingsvisie. Hun inbreng nemen we mee in het opstellen van de omgevingsvisie.

Mobiliteit

Bereikbaarheid is onderdeel van een prettige woonomgeving. We zetten daarom ook vol in op het verbeteren van de mobiliteit in onze gemeenten. Zo geven we samen met de Provincie Zeeland en alle andere Zeeuwse gemeenten uitvoering aan de vastgestelde Regionale Mobiliteitsstrategie (RMS). We willen daarmee maatregelen uitvoeren die de infrastructuur voor openbaar vervoer verbeteren, bijvoorbeeld door het realiseren van meerdere hubs (mobiliteitsknooppunten) en opstappunten.

Onderdeel van het verkeer- en vervoerplan is een uitvoeringsagenda. Hierin staat dat we de komende periode aan de slag gaan met de wegencategorisering. Dit betekent dat we wegen waar je 50 km per uur mag rijden, afwaarderen naar 30 km/u wegen, zoals de stadsring van Terneuzen en het Bolwerk in Sas van Gent. Daarnaast zetten we in op zoveel mogelijk 30 km/u zones in de kernen.

Bewegen is gezond. We stimuleren en faciliteren daarom het fietsgebruik. Ons doel is om fietsers extra comfort en veiligheid te bieden. We geven uitvoering aan het Zeeuws Toekomstbeeld Fiets en we werken de maatregelen uit die zijn opgenomen in het Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP). We hopen door deze verbeteringen meer mensen op de fiets te krijgen en de fiets een middel te laten zijn om maatschappelijke opgaven zoals gezondheid, duurzaamheid en bereikbaarheid aan te pakken.

Veiligheid

Zoals altijd blijven we inzetten op veiligheid. Buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) blijven aanwezig in de kernen en we zorgen dat we voorbereid zijn op incidenten en rampen door het op peil houden van onze hulpverleningsvoorzieningen. Ook blijven we inzetten op samenwerking tussen zorg en veiligheid en hebben we continu aandacht voor ondermijning en weerbaarheid van onze gemeente.

Opvang ontheemden

De asielopvang in Nederland staat nog steeds onder grote druk. Er zijn niet genoeg opvangplekken. Wij nemen als gemeente onze verantwoordelijkheid in deze schrijnende situatie. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers bereidt aan de Handelspoort een regionale opvanglocatie voor tweehonderd asielzoekers voor. Totdat deze nieuwe locatie is gerealiseerd blijft de noodopvanglocatie in de oude bibliotheek geopend. Ook voor ontheemden uit Oekraïne blijven we onderdak bieden zolang dat nodig is. Op verschillende locaties in onze gemeenten zijn zij gehuisvest.

Programma Zorg & gezondheid

Een goed leven is gezond leven. Daarom zetten we in op een gezonde gemeente. De raad vroeg daar ook specifiek aandacht voor tijdens de brainstorm; hoe zorgen we ervoor dat we de ondersteuning van specifieke doelgroepen op peil houden? We hebben als gemeente oog voor iedereen, we zorgen dat iedereen mee kan blijven doen in de samenleving. Door middel van preventie willen we problemen zo veel mogelijk voorkomen, we doen dit onder de noemer positieve gezondheid. We werken aan allerlei thema's die raken aan gezondheid zoals bewegen, voeding en ondersteuning. Als problemen toch zijn ontstaan willen we daar graag zo vroeg mogelijk bij zijn, voordat een probleem uit de hand loopt.

Natuurlijk zetten we ook ingezet beleid door. Zo blijven we binnen het minimabeleid werken met de norm van 120% van de toepasselijke bijstandsnorm, we investeren in de gezondheid van jongeren en continueren we de inzet van de Praktijkondersteuner Huisartsen-Jeugd (POH-J).

Positieve Gezondheid

Met de omarming van Positieve Gezondheid werken we aan langere zelfredzaamheid van mensen. We laten inwoners zien op welke wijze zij zelf regie kunnen hebben op hun leven. Zo kunnen ze zelf keuzes maken om hun gezondheid te bevorderen en behouden. Werken vanuit positieve gezondheid heeft een impuls gekregen door de Regio Deal Zeeuwen zelf aan zet. Deze manier van kijken naar gezondheid werken we verder uit in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord, Kerngezond Terneuzen en de uitwerking van het Integraal Zorgakkoord.

Integraal Zorg Akkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Wij geven komende jaren uitvoering aan het IZA en GALA. Centraal in IZA en GALA staan ketenaanpakken voor overgewicht (jong en oud), kansrijke start, valpreventie, welzijn op recept en eenzaamheid; de samenwerking tussen zorg en sociaal domein, het creëren van laagdrempelige gezondheidszorg voor mensen met psychische problemen en het maken van een sterke sociale basis. Voor de SPUK IZA maken we gezamenlijk in Zeeland een uitvoeringsplan.

Sport

Bewegen is belangrijk om gezond te blijven. We zoeken naar manieren om bewegen en sporten stimuleren. We geven uitvoering aan het Sportakkoord. Daarnaast bieden we nieuwe manieren van bewegen aan en houden we onze sportaccommodaties, zoals de zwembaden op peil.

Doorbraakmethode

We blijven werken met de doorbraakmethode. Deze methode geeft ons de mogelijkheid om naar de totale hulpvraag van inwoners te kijken en met deze inwoner naar oplossingen te zoeken, los van de gangbare procedures. De doorbraakmethode zorgt voor het centraal stellen van het perspectief van burgers met ingewikkelde problematiek. We kunnen op deze manier mensen zo snel mogelijk weer regie op eigen leven teruggeven. Inwoners die zich melden met een hulpvraag, bieden we een brede intake. Hierdoor hoeven mensen één keer hun verhaal te doen, terwijl ze wel op meerdere vlakken hulp krijgen. Door deze methode samen met zorgaanbieders toe te passen, werken we toe naar een effectievere en efficiëntere zorg en ondersteuning.

Hervormingsagenda Jeugd

De Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 werd in 2023 vastgesteld. De Hervormingsagenda moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdstelsel. Rijk, gemeenten, zorgaanbieders, zorgprofessionals en cliëntorganisaties zijn samen verantwoordelijk voor het uitvoeren van de agenda. De afspraken in de Hervormingsagenda zijn verwerkt in de regiovisie jeugdhulp Zeeland 2023-2028. Zeeuws breed en per gemeente zijn startfoto's gemaakt om te bepalen waar elke gemeente staat in het licht van de maatregelen in de Hervormingsagenda. De regionale speerpunten zijn verwerkt in de Strategische uitvoeringsagenda Zeeuwse Samenwerking Sociaal Domein (ZSSD) 2024. We hebben de intentie om in het proces van uitvoering te leren van elkaar.

Beschermd wonen

We ondersteunen jongeren die op eigen benen moeten leren staan. Dat doen we al door 'kamers met doorgroei', maar we onderzoeken ook andere mogelijkheden zoals het verbeteren van de toegang tot de Jongerenhuizen.

Ontwikkelingen in de Wmo

Door de bevolkingsopbouw binnen de gemeente verwachten we een toename in de vraag naar de Wmo. Ook stijgen de kosten door hogere tarieven. Het plan van het huidige kabinet is om 2026 weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren voor de Wmo. De bedoeling is dat dit een rem zet op het aantal aanvragen, het is de vraag of dit in de praktijk zo zal uitpakken.

We werken aan de wijziging van het huidige contract voor begeleiding, dagbesteding en huishoudelijke hulp. Dit doen we samen met Hulst en Sluis. De bedoeling is om de contractvoorwaarden aan te scherpen. Of dit gaat leiden tot een kostenbesparing is in dit stadium nog niet met zekerheid te zeggen.

Programma Jeugd & Onderwijs

We investeren in de toekomst van onze jongeren. Dit doen we door ze de ruimte te geven in een omgeving die ze stimuleert zich te ontwikkelen. Op deze manier houden we de vitaliteit en leefbaarheid van onze omgeving op peil. Onze belangrijkste ambitie hierin is de ontwikkeling van de Campus Terneuzen, wat voor jongeren een plek moet worden om te ontwikkelen, groeien en ontmoeten. Uw raad gaf tijdens de brainstorm aan onderwijs een belangrijk thema te vinden. De raad volgt de ontwikkeling van de campus op de voet, daardoor kunnen we er samen voor zorgen dat we, binnen de gestelde kaders, invulling geven aan toekomstgericht onderwijs én investeren in de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de regio.

Onderwijscampus

De campus in Terneuzen moet een nieuw middelpunt voor jongeren worden in de gemeente. Een plek waar ze niet alleen naar school gaan, maar ook activiteiten daarbuiten kunnen uitvoeren. Een plek waar jongeren hun onderwijscarrière kunnen voortzetten door de mogelijkheid om vervolgonderwijs te volgen. En een groene plek waar ook de omgeving van kan meegenieten omdat het er prettig recreëren en verblijven is. Met de realisatie van deze (brede) onderwijscampus willen we passend en toekomstbestendig onderwijs voor de regio behouden en verder ontwikkelen. In 2025 verwachten we scherp te hebben hoe alle partijen een plek gaan krijgen op de campus en moeten ook de eerste concrete plannen voor de huisvesting uitgewerkt worden. Zoals afgesproken nemen we de raad steeds mee in de

verdere planvorming en de kosten die we moeten maken om uitvoering te geven aan onze plannen.

Onderwijshuisvesting

In 2025 geven we verdere invulling aan het Integraal Huisvestingsplan (IHP). In het IHP zijn onze kaders, uitgangspunten en scenario's op het gebied van onderwijshuisvesting verwoord. In overleg met de schoolbesturen en besturen van de kinderopvangorganisaties maakten we een prioritering voor de huisvestingsopgaven voor de komende 4 jaar met een doorkijk naar de daaropvolgende jaren. De financiële consequenties die hieruit volgen, omschrijven we ook in het IHP. Het IHP leggen we conform de termijnagenda voor in het derde kwartaal aan de gemeenteraad.

Ontmoetingsplekken

We investeren in het vernieuwen van de speelgelegenheden, hier maken we extra budget voor vrij. Ook investeren we in nieuwe (jongeren)ontmoetingsplekken, bijvoorbeeld op de campus.

Programma Klimaat & duurzaamheid

De afgelopen jaren hebben we al veel geïnvesteerd in verduurzaming en klimaatadaptatie. Dit zetten we door. Door het verduurzamen van onze omgeving kunnen we ervoor zorgen dat ook voor de generaties na ons het prettig leven blijft in Terneuzen. We blijven daarom de transitie naar een toekomst met duurzame industrie stimuleren. Ook kijken we naar wat mogelijkheden zijn op kleinere schaal. We investeren in het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed, de particuliere woningvoorraad en de gebouwde omgeving en passen onze omgeving aan om beter om te gaan met water. Verschillende fracties in de raad benadrukten tijdens de brainstorm het belang van een gezonde leefomgeving voor zowel huidige als toekomstige inwoners.

Regionale Energiestrategie (RES) Zeeland en Transitievisie Warmte

Belangrijk voor de energietransitie zijn de Regionale Energiestrategie (RES) Zeeland en de Transitievisie Warmte. De RES Zeeland is vernieuwd en zullen we de komende jaren uitvoeren. Met het restwarmtenet Kanaalzone kan een groot deel van onze gebouwen én bedrijven verduurzamen. Wij blijven ons inzetten voor een haalbaar en betaalbaar restwarmtenet. Hiervoor werken we samen met de industrie. Bedrijven met restwarmte verduurzamen hun processen en zorgen via een restwarmtenet voor verwarming van woonhuizen.

Netinfrastructuur

We werken mee aan verschillende rijksprojecten op het gebied van netinfrastructuur. Hierdoor zorgen we ervoor dat de industrie, het MKB en de gebouwde omgeving versneld kunnen verduurzamen. Door de combinatie van elektrificatie en een wijdvertakte waterstofinfrastructuur bouwen we aan een verbeterd, toekomstbestendig ecosysteem voor bedrijven. Dit ecosysteem is een noodzakelijke investering om te zorgen dat er een oplossing komt voor netcongestie. Het draagt ook bij aan een gunstig vestigingsklimaat.

Water

Zoetwaterbeschikbaarheid is in het gedrang in heel Zeeland, zo ook in onze gemeente waar de landbouw maar ook de grote industrie zoetwatervraag hebben voor hun bedrijfsvoering en verduurzaming. Verzilting speelt hier parten, en de verzilting van het kanaal Sas van Gent baart ons dan ook zorgen. In tijden van droogte is het van belang om voldoende zoet water

tot beschikking te hebben, daarvoor moeten we in de natte perioden zoveel mogelijk water bergen. In dit kader koppelen wij actief hemelwater af van het riool en zorgen dat dit in daarvoor bestemde wadi's kan infiltreren in de bodem. Ook willen we onze inwoners stimuleren om water te bergen, bijvoorbeeld door het aanleggen van geveltuinen. In verband met waterproblemen werken we plannen uit voor grondwateroverlast in Sluiskil en voor de klimaat robuuste inrichting van de wijk Noordpolder in Terneuzen. In Sluiskil gaat het om drainage die we in het oostelijke deel van het dorp aanleggen. Voor Noordpolder gaat het als eerste om extra waterberging.

Bos

In de bosvisie staan de gebieden waar we bos kunnen ontwikkelen. We hebben bosgebieden nodig om koppelingsgebieden te maken; dit zijn groen-blauwe buffers tussen industriezones, drukke wegen en woonkernen. Bosgebied is ook wenselijk ter compensatie van bedrijfsactiviteiten. Door het ontwikkelen van bosgebieden dragen we ook bij aan verbetering van de leefbaarheid. Ook natuur en recreatie profiteren hiervan. Het is de bedoeling om bosgebieden op elkaar te laten aansluiten, zodat er robuuste bossen ontstaan.

Programma Economie & Arbeidsmarkt

De gemeente kent veel economische activiteit, veel bedrijven floreren in onze regio en we willen aantrekkelijk blijven voor (toekomstige) werknemers en bedrijven. We ondersteunen en stimuleren deze economische groei. De raad gaf in de brainstorm aan dat er minder tijd en geld zou mogen naar toerisme en plattelandontwikkeling, hier zullen we komende tijd dan ook minder aandacht aan besteden.

Bedrijventerreinen

De bedrijventerreinen binnen onze gemeente zijn in trek. Op dit moment hebben we bijna alle beschikbare percelen uitgegeven. We werken aan voldoende capaciteit van duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen. Dit vraagt om uitbreiding, herstructurering en transformatie. Aan de verduurzaming van bedrijventerreinen werken we concreet binnen project VerBeTer. We gaan aan de slag met de actielijnen die samen met de bedrijven in beeld zijn gebracht in de uitgevoerde verkenning. Dit versterkt de onderlinge samenwerking.

Arbeidskrachten

We blijven aandacht besteden aan het aantrekken van arbeidskrachten in de regio. We werken hierin nauw samen met andere bedrijven en overheden. Belangrijke randvoorwaarde is wel dat er voldoende en betaalbare woningen en voorzieningen zijn.

Programma Goed bestuur

De gemeente Terneuzen is zichtbaar, benaderbaar en integer. We zijn een inclusieve gemeente, dit laten we zien door de regenboogvlag en te zorgen voor toegankelijkheid van onze gebouwen en evenementen. We vinden het belangrijk dat we weten wat er speelt en zoeken inwoners op om op te halen wat er bij hen leeft.

Veel van de maatschappelijke opgaven kunnen we niet alleen oppakken. We werken samen met andere partijen, overheden, bedrijven, maatschappelijke instanties om verder te komen. We zijn als overheid daarbij vaak de aanjager. De capaciteit die nodig is voor alle opgaven blijft de aandacht vragen. We moeten hierdoor soms inventief zijn en keuzes maken. Tijdens de brainstorm vroeg de raad om kritisch te kijken naar de subsidies die we verstrekken en de extern inhuur door de gemeente.

Burger- en overheidsparticipatie

We vinden het belangrijk om direct van onze inwoners te horen wat ze belangrijk vinden. Dat zij de mogelijkheid hebben om hun belangen kenbaar te maken en hun stem te laten horen. We willen hen graag mee laten denken over nieuwe plannen en inwoners initiatieven laten aandragen. We luisteren naar onze inwoners en zoeken daarin naar manieren om vanuit alle verschillende inwoners inbreng te krijgen. We vinden het daarnaast belangrijk om ook van kinderen en jongeren te horen wat ze belangrijk vinden. We willen hen de mogelijkheid geven kennis te maken met de gemeente en zicht krijgen hoe de gemeente werkt.

Bestuurlijke samenwerking

We blijven investeren in bestuurlijke samenwerking en netwerksamenwerking, want complexe maatschappelijke opgaven kunnen we niet alleen uitvoeren. We hebben kennis nodig en kunnen leren over hoe andere gemeenten vraagstukken oppakken, bijvoorbeeld binnen het netwerkverband van middelgrote gemeenten (M50) of het Overleg Zeeuwse Overheden. Andere keren hebben we andere wet- en regelgeving nodig, waarvoor we actief lobbyen richting het Rijk. Het rapport Elke Regio Telt vormt daar een goede basis voor. Ook vormen Regio Deals een manier om concreet invulling te geven aan de samenwerking met het Rijk. De samenwerking binnen de regio zoals met de andere Zeeuws-Vlaamse gemeenten binnen de regiovisie, de Vlaamse partners of binnen het NOVEX-gebied North Sea Port District is van grote meerwaarde om gezamenlijk op te trekken naar de toekomst.

Regio Deal North Sea Port District

Het Rijk heeft met een nieuwe Regio Deal gesloten gericht op het North Sea Port District. De uitvoering van de Deal gaat vanaf 2024 voor vier jaar lopen. Het doel is om de brede welvaart te vergroten in en rond het grensgebied van North Sea Port District, onder meer in Terneuzen. Het gaat om drie sleutelopgaves:

1. Versterken van gezonde leefomgeving/leefbaarheid door onder meer natuur en water.
2. Aantrekken van talent door innovatie, kennistransfer en cultuurvernieuwing.
3. Vergroten bereikbaarheid van voorzieningen door slimme en duurzame mobiliteit die de landsgrenzen overstijgt.

Het Rijk reserveerde € 30 miljoen voor de uitvoering van deze Regio Deal. Vanuit de regio wordt minimaal hetzelfde bedrag geïnvesteerd aan cofinanciering voor de uitvoering van de Regio Deal.

Subsidies

Vanaf 2025 indexeren we alle subsidies met het VZG-percentage. Dit is één van de aanbevelingen van het subsidieonderzoek 2023/2024. Op basis van de algemene uitgangspunten die we hebben vastgesteld hadden we het voornemen om de subsidiegrondslagen die al jaren hetzelfde zijn aan te passen. Echter, met de huidige financiële situatie van de gemeente is het op dit moment niet mogelijk om zowel de subsidiegrondslagen aan te passen als de subsidies -die we voorheen niet indexeerden- te indexeren. Dit betekent dat we op dit moment de subsidiegrondslagen vooralsnog niet aanpassen. De subsidies indexeren we wel. We bekijken welke ruimte er wel is om ook de subsidiegrondslagen, waar nodig maar niet generiek, aan te passen.

6. Risico's en ratio's

Onderdeel van een solide gemeentelijke begroting is een goed zicht op mogelijke financiële risico's. We willen de risico's zo klein mogelijk houden. *Financiële ratio's zijn verhoudingsgetallen of kengetallen die inzicht geven in de financiële situatie en de ontwikkeling van de gemeente.*

Risico's

De belangrijkste financiële risico's voor de meerjarenbegroting 2025-2028 zijn:

- Bedrijfscontinuïteit. Dit vraagt continue risicobeheersing, onder andere op het vlak van informatieveiligheid en cybersecurity, kritische processen, functies en bemensing bij onvoorziene omstandigheden.
- Projectrisico's Campus Terneuzen. Door de complexiteit en omvang van dit project monitoren we de voortgang en risicobeheersing continue.
- De oplopende kosten van het Sociaal domein en de Jeugdhulp in het bijzonder. Onder meer door een groter beroep op de jeugdhulp en stijgende kosten door inflatie.
- Onzekerheid ten aanzien van lange termijn uitkeringen uit het gemeentefonds. In afwachting van de vorming van een nieuw kabinet is er vooralsnog geen lange termijn zekerheid over de te verwachten uitkering uit het gemeentefonds, wat de voorspelbaarheid van een meerjarenbegroting risicovol maakt.
- Hogere bijdragen aan verbonden partijen door nieuw beleid, beleidswijzigingen of doorbelasting van hoger dan verwachte kosten door inflatie.
- De krapte op de arbeidsmarkt, de uitstroom door vergrijzing en daarmee samenhangend de druk op de uitvoeringskracht. Met name waar het specialistische functies betreft.

Ratio's

Voor de investeringen in het investeringsprogramma, zoals de campus en Totaalplan binnenstad, moeten we nieuwe geldleningen aangaan. De prognose van de financieringsbehoefte geeft aan dat we de volgende leningen moeten aantrekken:

- 2025: € 28 miljoen
- 2026: € 50 miljoen
- 2027: € 35 miljoen
- 2028: € 7 miljoen

Om de gezondheid van de financiële positie van de gemeente te bepalen, gebruiken we de solvabiliteitsratio, de debt ratio en de netto schuld per inwoner. De belangrijkste is de solvabiliteitsratio. Deze geeft de verhouding weer tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Dit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. In 2025 is deze 33,6%. Volgens de signaleringswaarden van de provincie betekent dit een B, gemiddeld risicovol (A is minst risicovol, C is meest risicovol). De debt ratio en de netto schuld per inwoner lichten we toe in bijlage 4 Overzicht indicatoren.

7. Investeringsprogramma 2025-2028

Het totale investeringsprogramma 2025-2028 met uitleg vindt u in bijlage 5. De nieuwe investeringen (vergeleken met de Investeringsbegroting 2024-2027) vanaf € 100.000 zijn:

- uitvoering gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP)
- uitvoering Regionale Mobiliteitsstrategie met regionale HUP in Terneuzen, in Axel en Sas van Gent Hubs
- dynamische bewegwijzering sluizencomplex
- voortzetting Landschapsuitvoeringsplan voor de Kanaalzone (LUP) - koppelingsgebieden North Sea Port District (NSPD)
- vervanging atletiekbaan (2027)
- bouw 2^e rijhal RSV Axel
- verplaatsing VDH Kringgroep en Handboogmaatschappij Westerschelde
- huisvesting Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO)
- speelkooi Othene
- nieuwe machines, materiaal en tractiemiddelen
- apparatuur Raadszaal en Presentatiezaal

Naast deze investeringen zijn er ook twee posten die op PM staan. Dit betreft verduurzaming van scholen en het integraal huisvestingsplan (IHP) 2024-2028. Op dit moment zijn hier nog geen bedragen voor te noemen.

De investeringen van het investeringsprogramma 2025-2028 leiden tot de volgende kapitaallasten:

Onderwerp	2025	2026	2027	2028
Afschrijvingen		223	1.532	2.204
Rente		330	809	1.551
Totaal Kapitaallasten		553	2.341	3.755

De investeringen in 2025 schrijven voor het eerst af in 2026.

Uw raad stelt bij vaststelling van de begroting 2025 de kredieten voor de investeringen van het begrotingsjaar 2025 (de zogenaamde 1e jaarschijf) beschikbaar.

Tot slot

Ook de komende jaren blijven we ons inzetten om uitvoering te geven aan de ambities uit het bestuursakkoord 'Goed leven in Terneuzen'. Bij het maken van de begroting 2025 werken we zo mogelijk aan een meerjarig positief begrotingsresultaat. Met deze brief vertrouwen we erop dat we uw raad inzicht geven in de ambities, de kaders voor de begroting 2025 en de financiële positie voor de komende jaren.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en Wethouders van Terneuzen,

gemeentesecretaris,

burgemeester,

S.I.L. (Steven) de Waal

H.J.A. (Erik) van Merrienboer

Bijlagen:

1. Inbreng raad voor kaderbrief 2025-2028
2. Basisuitgangspunten begroting 2025-2028
3. Uitwerking begrotingsadvies VNG 2025-2028
4. Overzicht indicatoren
5. Investeringsprogramma 2025-2028

Bijlage 1. Samenvatting brainstorm raad ten behoeve van de kaderbrief 2025-2028

In maart is ter voorbereiding op de kaderbrief 2025-2028 een brainstorm met de raad gehouden. Tijdens de sessie is aan de hand van de programma's uit het bestuursakkoord nagedacht over waar er de komende tijd meer of minder tijd en aandacht naar zou kunnen gaan. In de gesprekken tijdens de brainstorm zijn de volgende punten aan de orde gekomen:

- Zorg voor voldoende, beschikbare woningen voor verschillende doelgroepen. Kijk daarin ook naar doorstroming en passende huisvesting.
- Het begrip cultuur is heel breed, gaat het om educatie of om het plaatsen van een beeld? Het eerste is wel van belang, het tweede minder.
- Veiligheid: als de politie hier wegtrekt moeten we dat opvangen door middel van inzetten van boa's? Eventueel kan dit ook een inkomstenbron zijn als boa's de mogelijkheid hebben om boetes uit te delen.
- Uitgebreide discussie over investeren in klimaat (klimaatakkoord, creëren gezonde leefomgeving) versus de middelen die daarvoor nodig zijn en die ook ingezet kunnen worden voor inwoners zoals jeugdhulp, ouderen etc.. De suggestie wordt gedaan om bedrijven en ondernemers ook meer te wijzen op beschikbare subsidies.
- Zet meer in op samenredzaamheid.
- Investeer in voorliggende voorzieningen om kosten op andere vlakken te besparen. Nadenken over waar je slim inzet en soms strenger zijn in het opvolgen van mensen die de hulp niet meer nodig hebben. Kijk ook naar vergelijkbare gemeenten hoe zij dit oppakken.
- Campus: meer inzicht in hoe het hele gebied eruit gaat zien en wat dat gaat kosten.
- Wees kritisch op de subsidies, laat verenigingen hun eigen broek ophouden.
- Wees kritisch op inhuren van externen.
- Kunnen we kijken naar waar we meer kunnen verdienen? In ieder geval uitgaan van kostendeekkende tarieven.

Tijdens de bijeenkomst zijn ook post-its geplakt met ideeën vanuit de raad. Deze inbreng is tijdens de bijeenkomst niet (politiek) gewogen. De opbrengst van de brainstorm is daarom alleen op hoofdlijnen verwerkt in de kaderbrief.

Bijlage 2. Basisuitgangspunten Begroting 2025-2028

Voor het opstellen van de (meerjaren)begroting gelden onderstaande uitgangspunten.

Uitgangspunten:	Bron	2025	2026	2027	2028
Inwoners	CBS 01-01-2024	55.132	55.132	55.132	55.132
Woonruimten	Regionale woonvisie	27.825	28.030	28.235	28.440
Verbonden partijen	Centraal Economisch Plan VZG richtlijn 2025	3,9%	3,5%	3,1%	3,1%
Lokale heffingen	Afgeleide CPI	2,4%	2,0%	2,0%	2,0%
Rente nieuwe leningen	Marktinschatting Treasury	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Salarissen en inhuur	CEP februari 2024 - loon	4,4%	3,4%	4,3%	3,9%
Overige goederen en diensten	CEP februari 2024 - materiaal	2,2%	2,2%	2,2%	2,2%
Subsidies	CEP februari 2024 -vzg	3,9%	3,5%	3,1%	3,1%
Sportaccommodaties	CEP februari 2024 -vzg	3,9%	3,5%	3,1%	3,1%
Onderuitputting	Kapitaallasten				
Algemene Uitkering	Voorjaarsnota 2024 Rijk				

Toelichting uitgangspunten

1. Inwoners

Het door het CBS vastgestelde aantal inwoners op 1 januari 2024 is 55.132. We houden het aantal inwoners de volgende jaren gelijk. Dit is op basis van de prognoses reëel. De ambitie is dat het aantal inwoners gaat toenemen. Voor de kaderbrief en begroting gaan we uit van de feitelijke cijfers.

2. Woonruimten

We ramen het aantal woonruimten inclusief recreatiewoningen in 2025 tot en met 2028 met een verhoging van 205 per jaar. Dit op basis van het in de regionale woonvisie opgenomen extra ambitieprogramma voor onze woningbouwopgave. Dit gaat om maximaal 75 extra woningen per jaar bovenop de reguliere uitbreidingsbehoefte van 120 extra woningen.

3. Verbonden partijen

In Zeeland spraken we af dat we de verbonden partijen indexeren met de VZG-richtlijn. Deze is voor 2025 is 3,9% (2024 was 3,4%, nacalculatie vindt nog plaats). Deze richtlijn wordt alleen gegeven voor het eerstvolgende begrotingsjaar. De verbonden partijen waarvan we de kaderbrief of begroting hebben ontvangen, hebben we verwerkt in deze kaderbrief.

Vanaf 2026 ramen we volgens dezelfde systematiek van de VZG richtlijn. We ramen in de begroting onze bijdrage volgens de begroting(-swijzigingen) van de gemeenschappelijke regelingen. Deze begrotingen en begrotingswijzigingen leggen we apart aan de raad voor. De raad kan op deze begrotingen een zienswijze indienen.

4. Lokale heffingen

Uit het Bestuursakkoord 2022-2026 volgt dat we de lasten voor de inwoners met niet meer dan het jaarlijkse prijspeil willen corrigeren, behalve als meer noodzakelijk is. We passen de tarieven van de lokale heffingen in 2025 aan met de inflatiecorrectie volgens de landelijke afgeleide consumentenprijsindex (CPI). De stijging voor de begroting 2025 is hierdoor 2,4%. Omdat we rekening hielden met een stijging van 2%, leidt de verhoging naar 2,4% tot een financieel voordeel in onze begroting. Om sterke fluctuaties in het meerjarenperspectief te voorkomen, houden we vanaf 2026 rekening met een constante stijging van 2%.

Niet alle tarieven van de lokale heffingen passen we aan. Zo blijven bijvoorbeeld de tarieven voor het parkeren in de parkeergarages (€ 1,40 per uur) en het straat parkeren (€ 1,60 per uur) op basis van het huidige parkeerbeleid gelijk. Ook het tarief van de bijdrage Bedrijven investeringszone (BIZ) blijft tot en met 2026 gelijk. Voor de tarieven voor de lijkbezorgingsrechten geldt dat we deze elk jaar opnieuw bepalen, waarbij het uitgangspunt 100% kostendekkend is. Daarnaast zijn er wettelijke tarieven van lokale heffingen die aan een maximumbedrag gebonden zijn. Denk aan leges voor een identiteitskaart en rijbewijs.

Voor de tarieven van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing werken we toe naar kostendekkende tarieven in 2026. Om dit te realiseren moet voor de afvalstoffenheffing naar verwachting het tarief in 2025 6,2% (totaal 8,6%) en in 2026 1,9% (totaal 3,9%) extra stijgen. De extra kosten in verband met de Water- en Klimaatadaptatie Aanpak hebben een forse invloed op de kostendekkendheid en de verhoging van de tarieven rioolheffing. Op basis van het extra benodigd exploitatiebudget zal het tarief van de rioolheffing in 2025 naar verwachting extra stijgen met 15,6% (totaal 18,0%) en in 2026 met 5% (totaal 7%). De definitieve berekening en afweging van de tariefstijging vindt plaats voor de begroting 2025.

5. Rente nieuwe leningen

Volgens berekening van de financieringsbehoefte ramen we de volgende nieuwe geldleningen in de komende jaren. Hierbij vermelden we het rentepercentage zoals ingeschat op actuele informatie door de gemeentelijke Treasurer.

Jaar	Lening	Rentepercentage
2025	€ 28.000.000	3,0%
2026	€ 50.000.000	3,0%
2027	€ 35.000.000	3,0%
2028	€ 7.000.000	3,0%

6. Salarissen en inhuur

De cao voor gemeenteambtenaren loopt tot en met 31 maart 2025. In afwachting van een nieuwe cao indexerend wij de salarissen (en inhuur) met de prijsindex overheidsconsumptie beloning werknemers uit het Centraal Economisch Plan februari 2024 van het Centraal Plan Bureau.). Deze index is 4,4% voor 2025. Voor de jaren erna ramen we volgens dezelfde systematiek.

7. Overige goederen en diensten

Voor inflatie houden wij rekening met een verhoging van de budgetten voor overige goederen en diensten. Naast allerlei contacten, bijvoorbeeld voor ICT en onderhoud, vallen hieronder te diverse maken kosten onder. We hanteren hierbij de index van het Centraal Economisch Plan februari 2024 voor materieel.

8. Subsidies

In deze kaderbrief indexeren we de subsidies op begrotingsbasis met het VZG percentage. In werkelijkheid kan dit afwijken Vanaf 2025 doen we dat voor alle subsidies. Dit is één van de aanbevelingen van het subsidieonderzoek 2023/2024.

9. Sportaccommodaties

De tarieven voor de sportaccommodaties verhogen we met het VZG-percentage van 3,9%. Voor de jaren 2026 tot en met 2028 passen we dezelfde systematiek van de VZG richtlijn toe. De indexatie van de tarieven sportaccommodaties is hoger dan in de vorige begroting en leidt hierdoor tot een financieel voordeel in onze begroting.

10. Onderuitputting

Onderuitputting ontstaat als de werkelijke kapitaal- en/of exploitatielasten lager zijn dan de geraamde lasten. Dit doet zich elk jaar voor. De voordelen in de loop van het jaar komen ten gunste van het begrotingsresultaat. Ook bij de jaarrekening blijkt vaak nog een voordeel op verschillende budgetten. Onderuitputting exploitatielasten mogen niet opgenomen worden volgens de begrotingsvoorschriften. Voor kapitaallasten nemen we een stelpost onderuitputting op.

11. Algemene Uitkering

Voor de berekening van de algemene uitkering baseerden we ons op de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk. De voorjaarsnota is onlangs gepubliceerd. De voorjaarsnota is een voorbode van de meicirculaire. Op basis hiervan maakten we een inschatting van de gevolgen voor onze begroting. De echte gevolgen weten we pas bij het uitkomen van de meicirculaire

Bijlage 3. Uitwerking begrotingsadvies VNG 2025-2028

Begin maart gaf de VNG het eerste begrotingsadvies af voor 2025-2028:

Gemeenten bereidt u voor op ombuigingen/bezuinigingen, maar voer ze nog niet door. Zoek deze bezuinigingen/ombuigingen bij de medebewindstaken.

Ga hierbij als volgt te werk:

- *bepaal de vijf grootste posten die je wilt bezuinigen/ombuigen*
- *geef hierbij de euro's aan*
- *geef ook de gevolgen van de bezuiniging/ombuiging aan (gebruik hiervoor het rapport Taken en middelen in balans van BMC).*

In deze bijlage werken wij dit advies van de VNG uit.

Eerst laten we zien wat onze bezuinigings-/ombuigingsopgave is.

Onderwerp	2025	2026	2027	2028
Aandeel Terneuzen in Financieel Ravijn	-	-7.400	-7.400	-7.400
Inzet aan overschot dekkingsmiddelen kaderbrief 2025-2028	-	3.005	2.094	0
Nog te bezuinigen/ombuigen		-4.395	-5.306	-7.400
<i>bedragen x € 1.000 (- is nadeel)</i>				

Volgens het rapport Taken en middelen in balans zijn de volgende onderwerpen medebewindtaken:

- Infrastructuur en gebiedsontwikkeling (exclusief grondexploitatie)
 - Wonen
 - Energie
 - Klimaat
 - Mobiliteit
- Zorgstelsel
 - Maatschappelijke ondersteuning
 - Jeugd
 - Samenkracht en Burgerparticipatie
- Veiligheid
 - Op straat
 - In het milieu

Op het moment van het verschijnen van het advies van de VNG was het financieel ravijn € 3 miljard. Bij de voorjaarsnota heeft het Rijk de ophoop van de opschalingskorting geschrapt. Hierdoor blijft van het financieel ravijn nog € 2,3 miljard over. Voor Terneuzen is dat € 7,4 miljoen.

De gevolgen van de bezuinigingen/ombuigingen in de diverse domeinen zijn:

Fysische domein

Woningbouwopgave

Forse vertraging bij de realisatie van 900.000 woningen: gemeente vormt bottleneck (planvorming, financiering en vergunningverlening).

Grotere kans op fouten bij planvorming en vergunningverlening, met meer kans op juridische procedures (kostbaar en tijdrovend).

Inschatting moment van optreden: middellange en lange termijn, oplopend voor toekomstige projecten.

Klimaatakkoord

Vertraging, deels op eigen ambities van gemeenten maar ook bijdragen aan doelen. Gemis van koppelkansen woningbouwopgave en energietransitie. Door incidentele financiering staat het fundament binnen de gemeente onder druk.

Doelstellingen akkoord worden niet (tijdig) gerealiseerd.

Inschatting moment van optreden: middellange en lange termijn, oplopend voor toekomstige projecten, mede door missen koppelkansen. Beperkt door middelen voor capaciteit en huidige hogere ambities van gemeenten.

Energietransitie

Vertraging: gebrek aan lokale inzet en beleid om plannen RES te ondersteunen en tot uitvoer te brengen (fundament valt weg).

Doelstellingen worden niet (tijdig) gerealiseerd.

Inschatting moment van optreden: middellange en lange termijn, vertraging al in planvormingsfase.

Mobiliteitsstrategie

Vertraging van ontwikkeling lokale infrastructuur.

Doelstellingen worden niet (tijdig) gerealiseerd.

Inschatting moment van optreden: middellange en lange termijn, vertraging al in planvormingsfase.

Zorgdomein

Algemeen

Besparen op preventie past niet bij Hervormingsagenda Jeugd en akkoorden IZA en GALA: **inhoudelijke en financiële doelstellingen zullen niet gerealiseerd worden.**

Kramp van bezuiniging zet rem op innovatie.

Veiligheidsdomein

Aanpak (ondermijnende) criminaliteit

(Ondermijnende) criminaliteit wordt minder (snel) gesignaleerd: door afname van pakkans loont criminaliteit meer.

Toename van (drugs)criminaliteit en jeugdcriminaliteit.

Strafrechtketen stukt als inzet gemeenten wegvalt, hierdoor **daalt het veiligheidsgevoel**.

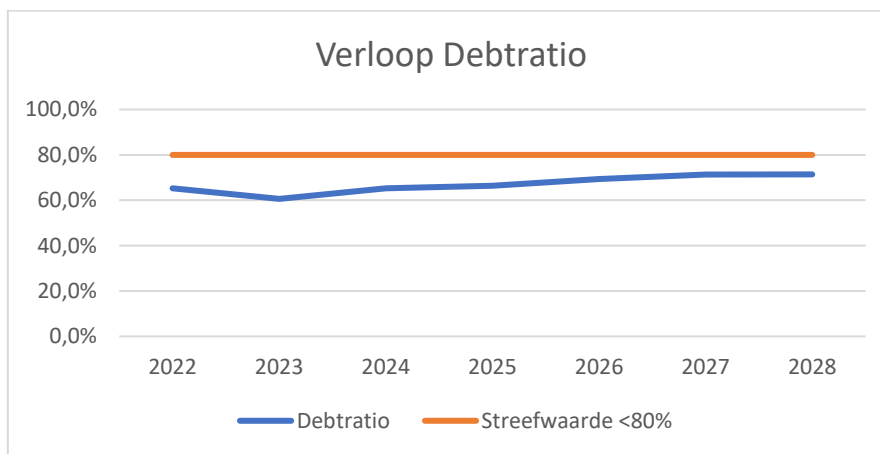
Verdere detailuitwerking van deze bijlage, met daarbij de verdeling over de vijf grootste posten binnen de genoemde domeinen, doen wij eerst na het tweede advies van de VNG wat is gepland na het verschijnen van de meicirculaire 2024 Gemeentefonds.

Bijlage 4. Overzicht indicatoren

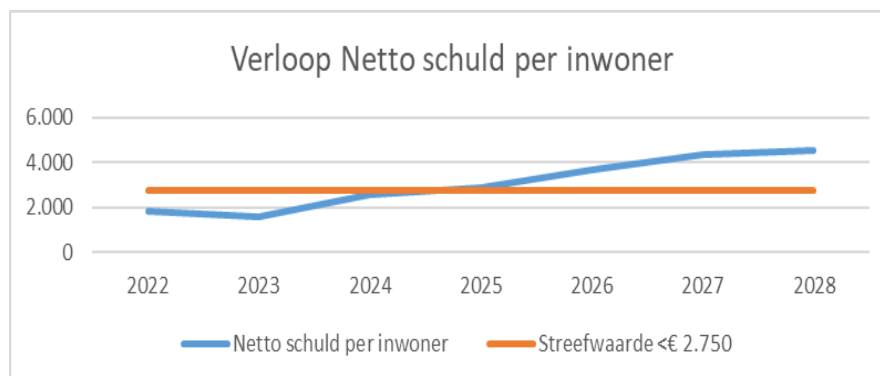
Naast de solvabiliteitsratio kijken we ook naar de debt ratio. De debt ratio is het omgekeerde van de solvabiliteitsratio en geeft de verhouding van de schulden ten opzichte van het totale vermogen weer. Voor 2025 bedraagt de debt ratio 66,4%. In de jaren erna loopt deze verder op door investeringen in vooral het onderwijs.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Debratio	65,3%	60,6%	65,2%	66,4%	69,3%	71,3%	71,4%
Streefwaarde <80%	80,0%	80,0%	80,0%	80,0%	80,0%	80,0%	80,0%

Ook hanteren we de netto schuld per inwoner. Voor dit kengetal is de door de gemeenteraad bepaalde signaleringswaarde € 2.750 per inwoner. De schuld per inwoner stijgt, met vooral de investeringen in het onderwijs als reden.

x € 1	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Netto schuld per inwoner	1.861	1.625	2.591	2.883	3.676	4.373	4.559
Streefwaarde <€ 2.750	2.750	2.750	2.750	2.750	2.750	2.750	2.750

Bijlage 5. Investeringsprogramma 2025-2028

Nr	Omschrijving investering	2025	2026	2027	2028	Afs term
Wonen & leefbaarheid						
1	Reconstructie wegen	1.112	1.112	1.112	1.112	30
2	Tractie straatreiniging/gladheidsbestrijding	955	990	90	75	div
	Tractie straatreiniging/gladheidsbestrijding - Prijsstijgingen	20				div
3	Miniperscontainers	82	82	82	82	8
4	Uitvoering beleidsplan openb. Verl. vernieuwing armaturen	338	338	338	338	20
	Uitvoering beleidsplan openb. Verl. vernieuwing armaturen -Prijsstijgingen	17	17	17	17	20
	Uitvoering beleidsplan openb. Verl. verbetering lichtmasten	135	135	135	135	40
	Uitvoering beleidsplan openb. Verl. verbetering lichtmasten - Prijsstijgingen	7	7	7	7	40
5	Parkeerautomaten	143	320			10
6	Auto's t.b.v. handhaving	403	0			5
	Auto's t.b.v. handhaving	72				5
7	Vervanging VRI's					30
8	Uitvoeringsagenda GVVP	100	100	100	100	30
	Uitvoeringagenda GVVP	1.100	1.630			30
9	Uitvoering Regionale Mobiliteitsstrategie - In Terneuzen komt een regionale HUB. In Axel en Sas van Gent komen hubs		850			30
	Uitvoering Regionale Mobiliteitsstrategie - In de gehele gemeente Terneuzen komen opstappunten voor het publieke vervoer (flextaxi).	150				30
10	Realiseren extra 15 parkeerplekken Jacob Catsstraat 7	83				30
11	Dynamische bewegwijzering sluisencomplex	150				20
12	Tractie afvalinzameling	685	721	2.726	105	10
	Tractie afvalinzameling - Prijsstijgingen	50	10			10
	Tractie afvalinzameling - Nieuw	190				10
13	Containers activeren i.p.v. exploitatie	200	200	200	200	10
14	WKA:					
	WKA-Vervangen/relinen/vrijvervalriolering	1.750	1.750	1.750	1.750	65
	WKA-Pompen/gemalen	400	600	600	600	15
	WKA-Waterbeheersing	65	65	65	65	30
	WKA-Overbeschoeiingen		150	150	150	30
	WKA-Klimaatadaptieve maatregelen	1.000	1.100	1.000	1.000	30
15	Afvalwater transportsysteem	679				30
16	Binnenstad Terneuzen	750	1.250	500		30

17	Investeringsplan ICT Hardware	50	40	0	50	div
	Investeringsplan ICT Software				45	div
18	Verduurzaming vastgoed	1.928	670	670	670	25
	Verduurzaming vastgoed - Prijsstijgingen	97	34	34	34	25
	Verduurzaming vastgoed (solitaire scholen)	PM	PM	PM	PM	
19	Aanpak wateroverlast Sluiskil - riolering	225	225	225		65
	Aanpak wateroverlast Sluiskil - pompen/gemalen	75	75	75		15
	Aanpak wateroverlast Sluiskil - waterbeheersing	225	225	225		30
	Aanpak wateroverlast Sluiskil - wegen	225	225	225		30
20	Voortzetting LUP - koppelingsgebieden North Sea Port District (NSPD)	270	0	0	90	30
Totaal Wonen & leefbaarheid		13.730	12.920	10.325	6.624	
Zorg & gezondheid						
21	Verzamelbudget sportaccommodaties	150	150	150	150	20
22	Vervanging atletiekbaan			1.200		40
23	Bouw 2e rijhal RSV Axel	200				40
24	Herallocatie VDH Kringgroep en Handboogmaatschappij Westerschelde	150				40
Totaal Zorg & gezondheid		500	150	1.350	150	
Jeugd & onderwijs						
25	Onderwijshuisvesting Zaamslag		2.508			40
26	Inrichting gymzaal Hoek	70				20
26	Inrichting gymzaal Westdorpe	30				20
27	Huisvesting VSO	20.000				40
28	IHP 2024-2028	PM	PM	PM	PM	
29	Speelvoorzieningen	60	60	60	60	20
30	Speelkooi Othene	100				25
31	1e inrichting onderwijsleerpakket en meubilair voor 1 groep Prins Willem van Oranjeschool.	34				25
	1e inrichting onderwijsleerpakket en meubilair voor 1 groep De Regenboog	27				25
32	Vervangen riolering bij De Warande, Axel.	26				25
Totaal Jeugd & onderwijs		20.347	2.568	60	60	
Klimaat & Duurzaamheid						
Totaal Klimaat & Duurzaamheid		0	0	0	0	
Economie & arbeidsmarkt						
Totaal Economie & arbeidsmarkt		0	0	0	0	
Goed bestuur						
Totaal Goed bestuur		0	0	0	0	
Overzicht Overhead						

33	Machines, materiaal en tractiemiddelen afd. R&B	596	900	907	330	10
	Machines, materiaal en tractiemiddelen afd. R&B - Prijsstijgingen	109	50	200		10
	Machines, materiaal en tractiemiddelen afd. R&B - Nieuw	827				10
34	Apparatuur Raadzaal en Presentatiezaal	100				5
Totaal Overzicht Overhead		1.631	950	1.107	330	
Totaal		36.208	16.588	12.842	7.164	

Tussentijds na investeringsprogramma 2024-2027 besloten investeringen

Nieuwe investering / verschuiving

Toelichting op investeringsprogramma 2025-2028

Hieronder geven we een toelichting op de investeringen die niet in het vorige investeringsprogramma (2024-2027) stonden. Het gaat hier om nieuwe investeringen 2025 tot en met 2028 en de toevoeging van de jaarschijf 2028. Deze hebben we oranje aangegeven in de tabel. Investeringen die zien op voortzetting van bestaand beleid staan in de jaarschijf 2028 en lichten we niet verder toe. Het gaat om investeringen voor wegen, openbare verlichting, rioleringen en water en vervanging bedrijfsmiddelen.

8. Uitvoering gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP)

Voor de uitvoering van het GVVP nemen we diverse posten op. In 2025 nemen we een extra budget van € 1.100.000 op in het investeringsprogramma en voor 2026 € 680.000. Voor aanpassingen aan de stadsring Terneuzen in 2025 € 500.000. Voor de fietssnelweg / doortraprouten Terneuzen – Zelzate nemen we € 450.000 in 2025 op.

9. Uitvoering Regionale Mobiliteitsstrategie met regionale HUP in Terneuzen, in Axel en Sas van Gent Hubs

In Terneuzen komt een regionale HUB. In Axel en Sas van Gent komen hubs. Uitvoering Regionale Mobiliteitsstrategie - In de gehele gemeente Terneuzen komen opstappunten voor het publieke vervoer (flectaxi). Voor de uitvoering nemen we € 850.000 op.

11. Dynamische bewegwijzering sluiscomplex

In Motie M22-07 legde de gemeenteraad vast dat de dynamische bewegwijzering over het sluiscomplex verbeterd moet worden. Ondanks dat de kostenverdeling tussen Rijkswaterstaat en Provincie nog niet bekend is reserveren wij nu kosten voor een gemeentelijke bijdrage aan de kosten van €150.000.

20. Voortzetting LUP voor de Kanaalzone - koppelingsgebieden NSPD

Het Landschapsuitvoeringsplan (LUP) zetten we voort met een bedrag van € 90.000 per jaar. Het beleidsplan voorziet in het behouden en/ of het bevorderen van de leefbaarheid in de kernen i.v.m. uitbreiding van de havenactiviteiten van North Sea Port in de Kanaalzone en bij uitbreiding in het gehele North Sea Port District (NSPD). Voor 2025 willen we het budget van 2026 en 2027 naar voren halen (2 x € 90.000 = € 180.000), samen met de jaarschijf 2025 is dit totaal € 270.000 voor de uitvoering van het Koppelingsgebied uitbreiding gedenkbos Hoek (Regio Deal).

22. Vervanging atletiekbaan (2027)

De huidige atletiekbaan ligt er veertig jaar en is aan het einde van zijn levensduur. Deze is daarom aan vervanging toe. In 2027 nemen we hiervoor een bedrag van € 1.200.000 op.

23. Bouw 2e rijhal RSV Axel

Door verschillen oorzaken zoals de groei van de vereniging, de stijging van het aantal verschillende ruitersportdisciplines, toegenomen grote wedstrijden, de intensivering van samenwerkingsverbanden is er een toenemend gebruik van alle faciliteiten maken dat deze overbelast raken. Voor de 2^e rijhal nemen we in 2025 € 200.000 op.

24. Verplaatsing VDH Kringgroep en Handboogmaatschappij Westerschelde

In verband met komst Campus Terneuzen zoeken wij voor deze verenigingen andere locatie met passende of aan te leggen voorzieningen. Voor de uitvoering nemen we € 150.000 in 2025 op.

27. Huisvesting Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO)

We besloten in principe in te stemmen met realisatie van nieuwe huisvesting voor het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) op Campus Terneuzen. We gaan daarbij uit van een maximum investeringsbedrag van € 20.000.000. We informeerden de gemeenteraad hier al over via een raadsinformatiebrief.

30. Speelkooi Othene

We braken de speelkooi in Othene af en sloegen deze op de gemeentewerf. De afspraak is deze speelkooi te herplaatsen in de nieuwe parkomgeving van Othene. Echter was de staat van deze kooi dermate slecht dat deze niet herplaatst kan worden. Daarom nemen we een bedrag op in de kadernota om bij realisatie van de parkomgeving een nieuwe speelkooi te kunnen aanschaffen. Hiervoor nemen we in 2025 € 100.000 op.

33. Nieuwe machines, materiaal en tractiemiddelen

Dit betreft vervangingsinvesteringen en wordt ingezet voor groenonderhoud in de openbare ruimte, in totaal nemen we hiervoor € 827.000 in 2025 op.

34. Apparatuur Raadszaal en Presentatiezaal

Benodigde aanpassingen aan de apparatuur in de Raadszaal en Presentatiezaal. De apparatuur is opgebouwd uit te veel losse willekeurige componenten en de videocamera's, Video Conferencing-aansturing en controllers zijn aan vervanging toe. Hiervoor nemen we in 2025 € 100.000 op.